

Leiden, 11 januari 2017

Aan: De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
Mevr. dr. Jet Bussemaker

c.c. : Onderwijswoordvoerders Tweede Kamer

Betr: Falende informatie over arbeidsmarktperspectieven

Geachte mevrouw Bussemaker,

Betere afstemming van opleidingen, studentenstromen en studiekeuze op de arbeidsmarkt is een belangrijk thema in uw discussies met de Kamer en het onderwijsveld. Wij zijn daarom blij met de recente aandacht voor loopbaanbegeleiding en keuzevoorlichting. Een onderliggend probleem is echter nog niet opgelost. Dat is het tekort aan betrouwbare informatie over arbeidsmarktperspectieven van opleidingen. Dit knelpunt vraagt om uw aandacht. Wij leggen graag uit waarom.

Mismatches tussen onderwijs en arbeidsmarkt zijn een terugkerend thema in het maatschappelijk debat, net zoals de hoge studie-uitval van studenten en de spijt van veel afgestudeerden. Goede informatievoorziening aan studiekeuzers kan deze problemen helpen bestrijden. Wij zijn daarom blij dat het 10-puntenplan van jongerenorganisaties en NVSNVL steun heeft gekregen, ook van U en de Kamer¹. Wij zien dan ook uit naar het komende overleg over betere voorlichting.

1. De informatie schiet tekort

Geloofwaardige voorlichting staat of valt met betrouwbare, valide informatie. En helaas ligt daar een probleem. Er is op verschillende niveaus een tekort aan betrouwbare informatie over perspectieven van afgestudeerden. Zonder die informatie is geen goede voorlichting mogelijk.

In uw brief aan de Kamer van 28 september 2016 noemde u zelf "Betere informatie" ook als actielijn. Voor het mbo wees u op de rol van SBB en een nieuw te ontwikkelen LOB-portal. En voor het hoger onderwijs meldde u dat Studiekeuze123, in overleg met studentenbonden en de HO-koepels, de informatie over de arbeidsmarkt "blijft verbeteren"².

Wij zijn er echter niet gerust op dat die verbetering van informatie met voldoende vaart tot stand komt en ook zal bekijken. Wij noemen twee voorbeelden:

- In februari 2016 bleek de indicator "baan op wo-niveau" in de Studiebijsluiter onjuist berekend. De maker, Studiekeuze123, corrigeerde deze cijfers en beloofde beterschap. Maar andere bedenkelijke presentaties van arbeidsmarktgegevens (zoals omhoog gecorrigeerde salarissen van hbo-afgestudeerden) bleven tot op heden ongewijzigd.
- In november 2016 bleek er een nieuw probleem: bij Studiekeuze123 werden de salarissen na wo-studies vaak honderden euro's te laag weergegeven. De fout was bij de VSNU gemaakt, maar door niemand opgemerkt – totdat de onafhankelijke Keuzegids er de vinger op legde³.

Het laatste incident is van recente datum; er wordt nog gewerkt aan verbetering. Maar uit gesprekken met betrokkenen blijkt dat er onderliggende problemen zijn:

- *Versnipperde verantwoordelijkheid* en expertise over deze materie remt de vooruitgang.

¹ Motie P. Duisenberg c.s. dd 3 november over landelijke minimumnormen voor LOB en studievoorlichting

² Kamerbrief 28 sept 2016: "Loopbaanoriëntatie en –begeleiding".

³ Zie <http://www.keuzegids.org/baankansen>

- *Verschillen in aanpak* en definities van de alumni-monitors in mbo, hbo en wo maken zowel de inhoud als de kwaliteit van deze onderzoeken op dit moment onvergelijkbaar.
- *Het wo doet er te weinig aan.* Een te kleine enquête, alleen in oneven jaren; geen omvattende professionele rapportage; geen helder toegankelijk databestand. Dat betekent: incomplete, weinig robuuste resultaten. En weinig ruimte voor kritische reflectie en controle.
- *Geen cijfers over de positie na 5 of meer jaar.* Er is grote behoefte aan, en het CBS zou deze data kunnen produceren. Maar op een of andere manier komt het er niet van.

Beter onderzoek zou slechts een luttel bedrag per jaar kosten, maar er ontbreekt een duidelijke gezamenlijke verantwoordelijkheid en gebundelde expertise om dit tot stand te brengen.

Door het tekort aan betrouwbare informatie blijft de voorlichting aan studiekeizers tekortschieten en worden alle partijen die willen bijdragen aan betere voorlichting in hun werk belemmerd. Denk daarbij ook aan SBB, of aan het ROA als expertisecentrum. Bovendien remt het informatietekort ook de afstemming van opleidingen op de arbeidsmarkt en de bewaking daarvan door de overheid.

2. Tijd om door te pakken

De economie trekt nu aan, de werkloosheid daalt. Maar men kan het dak het beste repareren als de zon schijnt. Bovendien blijft het voor sommige sectoren relevant om met goede informatie meer en beter gemotiveerde studenten aan te trekken. Maar dan moet die informatie wel betrouwbaar, compleet en geloofwaardig zijn.

Daarom dringen wij bij u aan op nieuwe stappen naar een solide informatievoorziening. Daarin blijft er een rol voor de mbo-, hbo- en wo-sector zelf. Maar voor het waarborgen van zinvolle voorlichting zullen onpartijdige en gezaghebbende landelijke instanties een sleutelrol moeten krijgen.

Actiepunt 1. Betere alumni-enquêtes

Maak bindende afspraken met de koepelorganisaties over: jaarlijkse en uniforme enquêtering van afgestudeerden; gedetailleerde publieke rapportage; transparante beschikbaarstelling aan derden.

Actiepunt 2. Geef CBS en/of ROA een centrale rol als 'integrator'

- Landelijke coördinatie en verrijking van gegevens uit de alumnimonitors
- Frequent onderzoek naar afgestudeerden na 5 of 10 jaar (op basis van 'microdata')
- beschikbaarstelling van gebundelde gegevens als open data.

Actiepunt 3. Geef de gegevens ook betekenis

Alleen bijsluiters met goede informatie zijn niet genoeg. Het gaat ook om betekenis en inhoud, en wellicht ook om nog andere cijfers. Laat partijen als ROA, SBB en UWV de basis leggen voor een eigentijdse voorlichtingsaanpak die begrijpelijk en effectief is voor studiekeizers. Geef hierbij ook decanen en uitgevers van LOB-materiaal een rol – en toegang tot de resultaten van actiepunten 1+2.

Actiepunt 4. Afstemming van opleidingen

Met systematische feedback vanuit de arbeidsmarkt krijgen opleidingen ook een handvat voor betere afstemming. Maak het rapporteren hierover een vast onderdeel in de verantwoording.

Deze actiepunten bieden zicht op een hoger maatschappelijk rendement van het onderwijs, op betere benutting van talenten en op minder tussentijdse uitval of spijt achteraf bij studenten.

Om de vinger aan de pols te houden, ligt een jaarlijks voortgangsrapport voor de hand. Het debat hierover kan een plaats krijgen aan de jaarlijkse LOB-tafel, maar ook in uw verantwoording aan de Kamer.

Frank Steenkamp, hoofdredacteur Keuzegids
Peter Huwae, sectievoorzitter NVS-NVL